

HEDELYNG

På ruten findes hedelyng. Hedelyngen kendes på dens flotte rødlig-lilla farve. Hedelyng kan i naturen blive op til 75 cm høj, og er med i lyngfamilien. Det der kendetegner hedelyng er, at dens stilk ved roden er ca. 2 cm tyk og dens blade sidder meget tæt på hinanden.

Hedelyng vokser på heder, i moser og i åbne skove.

Hedelyngens buske ses hele året men den blomstrer i juli, august og september. Man kan plukke lyngen og tørre den, på den måde kan den pynte vinteren over.

SPIDSBLADET ØJENTRØST

Spidsbladet øjentrøst er i maskeblomst-familien og er 8-15 cm høj.

Der er blomster på planten fra juli til september. Bladene er grønne, og blomsten har lyslilla kronblade. Blomsten vokser mest i vejkanter, grusgrave, græssede overdrev og sandede kystområder.

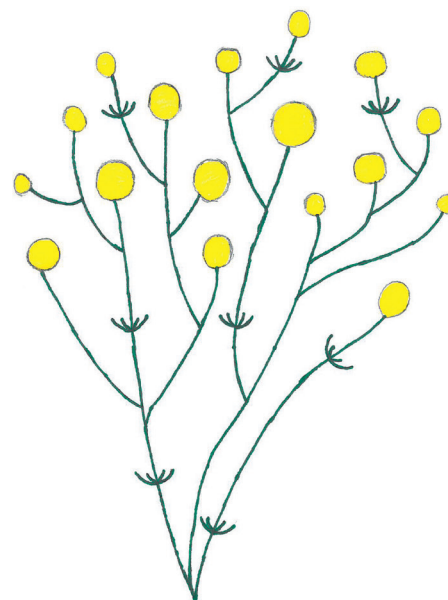
Der findes mere end 200 arter af øjentrøst, og nogle af dem kan være svære at kende fra hinanden.

Blomsten blev i gamle dage brugt mod øjenbetændelse.

REGNFANG

På turen kan du være heldig at finde regnfang. Regnfang har gule blomster og kaldes også guldknap. Planten er typisk 40-100 cm høj og den blomstrer fra juli til september. Regnfang vokser på naturlige arealer og i vejkanter. Regnfang optræder i flere gamle husråd: I gamle dage hængte man tørret regnfang i hønsehuse for at hønsene ikke fik utøj. En regnfang plantet i drivhuset skulle modvirke at agurkeplanterne får spindemider. Man kan også lave snaps af regnfang.

ALMINDELIG KÆLLINGETAND

På ruten vokser også almindelig kællingetand. Almindelig kællingetand vokser på enge, marker, langs vejkanter og på heder og klitter. den bliver ca. 10-30 cm høj og den blomstrer i juni-juli. Den almindelig kællingetand har gule blade og grønne marvfyldte stængler.

KÆRTIDSEL

Kærtidslen vokser i moser, eng og moseskov. Kærtidslen er 80-150 cm høj og meget stiv plante med torne. Kærtidslen blomstrer med lilla blomster fra juli til august. Kærtidslen betragtes som en ukrudtsplante fordi den breder sig med stor succes i blandt andet kornmarker. Hvis man tager et nærmere kig på tidslen er det en rigtig flot blomst.

Tidslen i landbruget

I 1922 udsatte det kongelige landhusholdningsselskab 2000 kroner i belønning for den bedste idé til at bekæmpe tidsler.

Under høsten før i tiden, var det den karl der mejede kornet der skulle fjerne tidslerne, så pigen der gik bag ham og bandt neg ikke fik tidsler med i neget. Over så karlen en tidsel, skulle han som straf give pigen en fastelavnsbolle eller en småkage for hver blomst, der var på tidslen.

KORNETS HISTORIE

Alle kornsorterne der vokser på landmændenes marker, er i familie med græsset i haverne, på fodboldbanerne og i grøftekanterne. Kornet er blevet forædlet igennem årtusinder, hvor planterne med de største kerner er blevet taget fra og sået igen som næste afgrøde. Sådan har kernerne på kornet udviklet sig fra de små græsfrø til store tunge kerner, som gør det muligt at høste mange ton korn per hektar (1 hektar = 10.000 kvm) til mad og foder.

Vidste du at byg og hvede minder meget om hinanden og at de oprindeligt kommer fra Iran?

RUG

Man begyndte at dyrke rug for omkring 8-10 tusind år siden og den bliver stadig dyrket den dag i dag. Man bruger rug til mange forskellige ting men primært til brød og grød.

Til at starte med blev rug taget som ukrudt i hveden, men senere fandt man ud af at rugen også var brugbar og man begyndte så at dyrke den. Man kan godt tage fejl af rug og byg fordi begge har en slags hår (stakke) fra sine korn, man kan se forskel på den måde at byg har meget længere stakke ud fra sine korn.

HVEDE

Hvede er en tæt og tyk kornsort uden de lange hår (stakke) som på byg. Kornsorten hvede blev opdaget for omkring 7.000 år f. kr. og er stadig en af de mest, dyrkede kornsorter i verden.

I 2014 var hvedeproduktionen i verden, på ca. 729 mio. ton og 5,1 mio. ton blev høstet i Danmark. Nogle år kan man også se hvede på markerne her omkring ruten. Hveden bliver mest brugt til at lave brødmel af, men det bliver også brugt til foder.

HAVRE

Havre har været dyrket lige siden bronzealderen. Den årlige produktion af havre i Danmark er faldet gevaldigt siden traktorerne overtog hestens plads i landbrugets markarbejde.

På verdensplan bliver der dyrket omkring 890 millioner ton majs, til sammenligning er den årlige produktion af havre kun 22.5 millioner ton.

Havren bliver mest brugt til foder til heste og føde til mennesker som for eksempel havregryn eller havredrik.

Der findes en fin sang om havren, der fortæller at den har bjælder. Det er fordi havrens korn, hænger ned fra planten som små klokker eller bjælder.

Havre har et højere fedtindhold end de andre kornsorter?

Vidste du at en normal størrelse kartoffel indeholder ca. 75 kalorier?

KARTOFLER

Kartofler hører til natskyggefamilien, ligesom tomaten, og de grønne dele planten er giftige. Kartofflen stammer fra Sydamerika og er blevet dyrket af mennesker siden 4.000 år f. kr.

Kartofler bliver brugt på mange måder de bliver f.eks. brugt til at lave spisekartofler, kartoffelmel, chips, pommes frites osv.

GRÆSSER OG DRØVTYGGERE

Græsfamilien er en af de største plantefamilier i verden, med omkring 430 arter i verden. I Danmark har vi cirka 100 af disse arter.

De fleste planteædende dyr spiser græs. Drøvtyggere så som køer, får, geder og hjorte æder meget græs. De kan leve af græs fordi der

lever en masse små mikroorganismer ned i den del af deres mave der kaldes vommen. Drøvtyggerne æder først græsset, og gylper det sidenhen op og tygger det igen når de ligger og hviler sig. Når føden er tygget igennem anden gang, nedbryder mikroorganismerne i vom-

men græssets cellulose til sukker og fedtsyrer, som drøvtyggerne kan optage i blodet og leve af. Da vi mennesker ikke har samme mave med mikroorganismer som drøvtyggerne, kan vi ikke fordøje cellulosen i græs.

Her på Fole Skolespor vil du blive guidet gennem mange forskellige områder, både landbrugsmarker, vild og uberørt natur og ikke mindst privatejede og kultiverede områder. Forudsætningen for alsidighed i Danmarks dyre- og planteliv, er netop denne blanding af forskelligartet natur.

Selvom de dyrkede og kultiverede landområder i Danmark ikke altid har været en del af vores natur, har de været med til at forme den og skabe spredningsmuligheder for fauna og flora i landskabet.

Anlægningen af brakarealer og afgræsningsområderne i forbindelse med åløbet, har skabt grobund og mulighed for en kæmpe diversitet af insekter, smådyr og planter, der ikke ellers ville have kunnet leve i området.

Arealer der ikke kultiveres, har en tendens til at springe i skov og betingelserne for flora og fauna vil ændre sig.

De dyrkede arealer i Danmark skaber spredningskorridorer i landskabet i form af markskel, sten- og jorddiger mellem arealerne. Disse fungerer som spredningsvej samt ly for både små og mellemstore dyr.

ÅLØBET - NATURLIGT OG UBERØRT

Fole Skolespor følger åløbet en del af ruten. Det er et af de mest uberørte vandløb i Danmark.

Det har sin smukke naturlige gang med snoninger, brinke og buer og er måske nok, noget af den mest bemærkelsesværdige natur du vil se, på turen rundt om Fole.

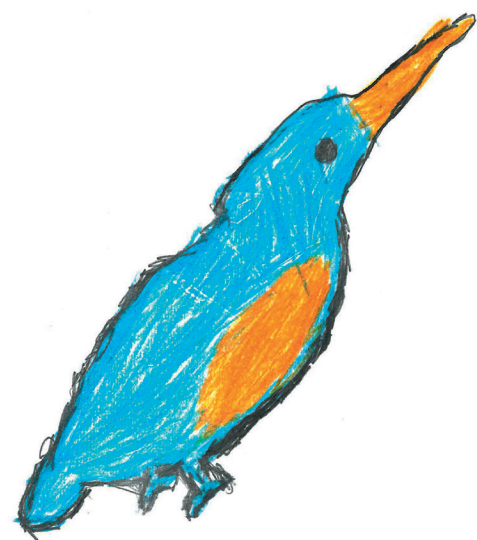
Åen er levested for flere truede fiskearter, heriblandt snæbel og laks samt ål. Ligeledes er både digesvaler, traner og isfugle beboere omkring å løbet.

DE DANSKE ORKIDÉER

Alle orkidéer i Danmark er fredede og må hverken plukkes eller graves op. Orkidéerne er meget sjældne på dansk jord, men i maj måned kan du være heldig at opleve gøgeurten på her langs sporet.

I gamle dage kaldte man dem gøgeurt men i dag kalder man dem for orkidéer. Navnet gøgeurt kommer af "urt der blomstrer når gøgen kukker".

ISFUGLEN

Isfuglen er en af Danmarks farverigeste og smukkeste fugle. Isfuglen lever primært af småfisk på op til 10 cm, men den kan også tage vandinsekter. Den ses tit sidde på en gren og kigge efter føde. Ser den en fisk, så styrt-dykker den fra grenen og fanger sit bytte. Isfuglen lever ved søer, vandløb og åsystemer. Isfuglen har fået titel som Danmarks smukkeste fugl. Isfuglens navn kommer af eis-vogel, det betyder jernfugl. Isfuglen er ikke truet.

Vingefang	24-26 cm
Længde	16 cm
Vægt	40-45 g
Yngletid	April- Maj
Hvor mange unger	5-7 unger

SPÆTTEN

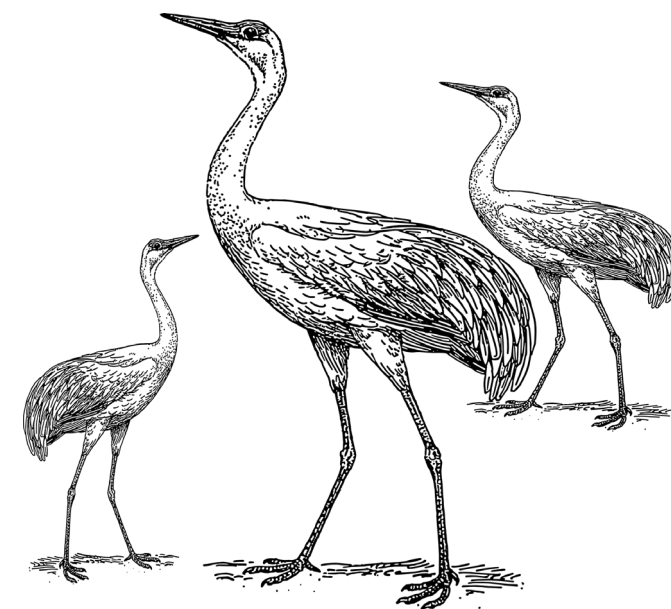
Spætten er en af de mest karakteristiske danske fugle. Spætten bruger sit næb til mange ting fx.

- Til at fange føde med.
- Til at fortælle hvor de er.
- Til at tiltrække det andet køn.

Spætten finder føde i gamle træer, hvor de finder insekter der lever under barken i dødt ved. Spætten kan hakke op til 20 hak i sekundet.

Alt det hakkeri slider på spættens næb, så næbbet vokser konstant. Man har fundet ud af at spætten fornyer næbbet omkring 3 gange på et år. En stor flagspætte er den mest almindelige spætte i Danmark, du kan høre spætten hele året rundt og hvis du følger lyden kan du måske få øje på den oppe i et træ.

Vingefang	34-39 cm
Længde	22-23 cm
Vægt	70-90 gram
Alder	5-10 år
Yngletid	April-juli
Hvor mange unger	4-7 unger

TRANEN

Tranen er en meget stor fugl. Den har en længde på 100 - 120 cm og et vingefang, der kan blive over 2 meter. Tranen er en storkefugl, er sort og grå, og har en meget flot rød farve på toppen af hovedet. Den yngler på heder og i moseområder nær ved skov. Du kan være heldig at se tranerne i området ved åløbet. Når traner skal parre sig, laver de en dans for hinanden. Man kalder det tranedans.

snog

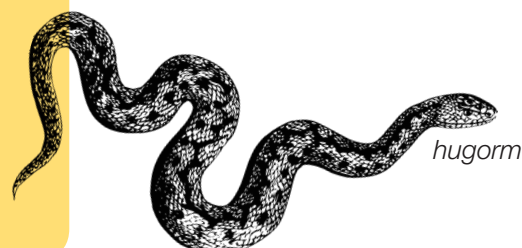
HUGORMEN OG SNOGEN

Snogen er Danmarks største slange, har to gule prikker bag på hovedet og er ellers helt sort. Snogen er ikke giftig. Den ligger på varme stier eller på varme pletter med solstråler. Hugormen er Danmarks eneste giftslange og den kendes på dens gråbrune zigzag mønster på ryggen. Hugormen findes næsten i hele Europa.

Årligt bider hugormen 300 mennesker, det er oftest fordi man ikke lader hugormen være i fred. Alle Danmarks slanger er fredede, snogen har været tæt på udryddelse i store dele af landet.

Hvad skal du gøre hvis du bliver bidt af en hugorm?

Hvis du bliver bidt skal du forholde dig i ro og ikke løbe. Opsøg en læge hurtigst muligt. Hvis du løber pumper du blod rundt så giften spreder sig i din krop.

hugorm

Foto: Vindflavus

MARIEHØNE-EDDERKOPPER

Mariehøneedderkoppen kommer frem om foråret, fra dens underjordiske hule. Den er Danmarks smukkeste edderkop, men også meget sjælden. Mariehøneedderkoppen lever lune steder, i underjordiske huler hvor den lever det meste af sit liv. Om foråret dukker hannerne frem i lyset og kan ses kravle rundt og søge efter en hun. Det er derfor om foråret man bedst kan finde Danmarks smukkeste edderkop.

I den første del af hannens liv er kroppen kulsort, hvilket passer godt til et liv under jorden, men den sidste del af deres liv skifter edderkoppen skifter hud. Der sker der en forvandling! Den kulsorte han får nu en rød bagkrop med fire sorte pletter. De sorte ben har fine, lyse bånd. Hvis du er heldig møder du den på din vej. Mariehøneedderkoppen er ikke farlig for mennesker.

MARIEHØNS

Mariehøns er insekter i bille-familien. Mariehønen starter sit liv som larve, og kan i voksen udgave have forskellige farver, men mest almindelig er rød med sorte prikker. Mariehønen spiser bladlus og anses derfor for at være et nyttedyr.

Mariehøns har kraftige farver, kombinationer af gul eller rød og sort, som er advarselsfarver i naturen. Farverne signalerer at dyret der bærer farverne er enten giftigt, kan stikke eller smager grimt. I 2006 opdagede man arten harlekinmariehøne.

Der er nogen der mener, at hvis man siger denne remse bliver der godt vejr:

“Marie Marie Marolle, flyv op til vor herre og bed om godt vejr”

Om sommeren samles der af og til store flokke af mariehøns ved stranden. Grunden til dette menes at være, at mariehønerne flyver afsted for at finde nye steder med bladlus, når kornmarkerne er høstede. Deres søgen ender nogle gange blindt ude ved kysten, da mariehøns ikke er meget for at flyve ud over havet.

SKOVFLÅT

Skovflåten er en mide, som udvikler sig fra larve til nymfe og videre til den voksne mide som bider sig fast i huden og suger blod på dyr og mennesker.

Hvis en flåt har bidt sig fast i huden, kan den fjernes med en pincet eller en speciel flåt-fjerner. Et flåtbid kan klø og være ømt længe efter flåten er fjernet. Flåter kan smitte med en sygdom der hedder borrelia, som kan være livsfarlig hvis den ikke bliver behandlet. De kan også forårsage haresyge altså harepest som kan være farlig for mennesker.

Husk at få kigget grundigt efter på hele kroppen når du har været ude i skov, krat eller højt græs, hvor flåterne lever. Et godt tip er at rulle alt sit tøj med en fnugrulle når man er kommet hjem fra gåtur i skov eller på eng.

FÅREKYLLINGER

I Danmark har vi nogle rigtig gode hoppere blandt insekterne. Der finder særligt to mesterhoppere, græshoppen og fårekylingen.

Her skal du høre om fårekylingen, som der findes over 2000 arter af i verden. De fleste af arterne er gule/grønne. Alle arter kan hoppe, og de kan spille musik (laver en slags høje lyde) med deres bagben. En fårekyling starter livet som et lille æg, som ligger i fugtig jord. Efter en uge klækkes æggene. En stor fårekyling kan leve i flere måneder, der er flere der har fårekylinger som kæledyr. Fårekylinger tåler ikke fugtig luft, efter 12 timer i fugt dør den. De spiser for det meste grønt. Fårekylinger spiller/synger med deres bagben, det kan næsten lyde som fugle. Det er mest hannerne der synger for at imponere hunnerne.

Du kender måske Jesper Fårekyling som Disney har skabt. Han kan både synge og danse. De danske fårekylinger går dog ikke med jakkesæt og hat.

NATUREN OM NATTEN

Nattehimlen forandrer sig hele tiden, fordi jorden både drejer om sig selv og kredser om solen. Hvis du kigger rigtig godt efter på nattehimlen, kan du se at nogle af stjernerne danner et mønster, de kaldes stjernebilleder. Nogle af disse stjernebilleder har dannet baggrund for astrologiens 12 stjernetegn, for eksempel kan man være stenbuk, skorpion, vandmand m.m. Nogle stjernebilleder er synlige om vinteren og andre om sommeren.

KARLSVOGNEN - ET STJERNEBILLEDE

Karlsvognen er et karakteristisk stjernebillede på nattehimlen, og du kan finde nordstjernen ved at forlænge bagsmækken af Karlsvognen fem gange opad. Det er nemmest se mange stjernebilleder på en klar og mørk aften, uden måneskin.

Karlsvognen er en del af stjernebilledet Store Bjørn, som kan ses næsten hele året rundt på den nordlige halvkugle. Der er mange stjernebilleder men du kan ikke se dem alle på en gang. Med en stjernekikkert, kaldet et teleskop, kan man se mange flere stjerner end dem man kan se med sit blotte øje. Planeter kan også nærstudies med et teleskop. Afhængigt af årstiden kan du se planeter som for eksempel jupiter, mercur, mars og venus. Vignet af karlsvognen og nordstjernen

FACTS OM RUMMET

Næsten alle kender "planeten" Pluto, som faktisk er en såkaldt "is-dværg". Det er oftest videnskabsfolk der finder på navne til planeter, men Pluto fik navn af en pige på 11 år. Hun skrev et brev hvor hun foreslog navnet. En videnskabsmand læste hendes brev og navngav den herefter Pluto.

Jordens kerne er lidt ligesom en magnet. Det er derfor at der af og til lander meteoror på jorden. En meteor er en sten der svæver rundt omkring i rummet, men hvis den kommer for tæt på Jorden kan jordens kerne tiltrække meteoren. De fleste meteoror brænder op i atmosfæren, bliver til et stjernesud og kan ses som en lille lys og hurtig streg på nattehimlen.

Man kan være heldig at opleve meteorregn. Det er ligesom en masse stjernesud der drysser ned over himlen.

EN HISTORIE OM STJERNEBILLEDET STORE BJØRN

Artemis var gudinde for naturen og de vilde dyr. Hun var den evigt kyske, som ikke ville vide af mænd. Artemis havde en flok nymfer som følge, og de måtte alle sværge at forblive jomfruer ligesom gudinden.

Kallisto var en ung smuk pige, der nu opnåede den store ære at blive optaget i nymfe-flokken. Hun sværgede sin jomfrudom ligeså og opførte sig ganske eksemplarisk. Efter efter et års tid var hun blevet en af Artemis' yndling. Imidlertid forelskede Zeus sig i hende og forførte hende. En dag var nymferne i bad og stor var forfærdelsen, da det nu viste sig, at Kallisto var højgravid.

Artemis' vrede var frygtelig. Da Kallisto fødte sønnen Arkas, blev han straks givet bort i pleje og Artemis jagede Kallisto ud i den store, vilde skov, hvor hun forvandlede hende til en bjørn. Kallisto kunne nu flakke rundt i skovene som et vilddyr, men med sin menneskeforstand i behold.

Efter mange års forløb så hun tilfældigt i en lysning i skoven en ung mand og hun genkendte ham straks som sin søn. Glad løb hun ham i møde med udbredte arme. Den unge mand, der så en kæmpe bjørn komme hen mod sig i fuld fart, blev rædselsslagen, hævdede sin jagtdolk og stødte den i brystet på bjørnen, der styrtede om ved hans fødder - død, dræbt af sin egen søn! Imidlertid brød Zeus nu ind (rimeligt nok, for han var jo også om nogen, årsag til misæren) og rykkede dem begge op på det fornemste sted til evigt liv på himlen, ganske tæt ved nordpolen - hér kan man således stadig se Store Bjørn og sønnen - Bjørnevogteren (Bootes).

ODDEREN

Odderen er et pattedyr der lever under og over vandet. Den har svømmehud så det er let at svømme og fange de fisk som den lever af. Her på Fole skolespor, kan du være heldig at opleve odderen, da den yngler i vandløbet.

- En odder kan yngle hele året rundt ligesom et menneske, men der bliver født flest unger i foråret.
- Der er for det meste 3 unger i et kuld.
- Odderen er nataktiv og den er en fantastisk svømmer
- Odderens pels fungerer som isolering, og som en badering på samme tid.

ODDEREN OG GULDFISKE-MYSTERIET I FOLE

Odderen har været udryddet i store dele af Danmark. For nogle år tilbage mente man heller ikke at der fandtes oddere i og omkring Fole.

Der skete det mystiske, at rundt omkring å løbet og ind mod byen begyndte folk at miste deres guldfisk. Faktisk forsvandt der store bestande af guldfisk fra dammene rundt omkring i Fole. Ingen kunne rigtig finde ud af hvorfor, indtil man opdagede at odderen var vendt tilbage til området.

Det viste sig at odderen havde fået smag for at jage i de små damme i haverne. Guldfiskene var nemlig dovne og lækre fede, og samtidig var de lukket inde på et lille areal og ikke i en stor å med smuthuller og strøm.

Odderen synes det var dejligt at få "tag selv bord" på den måde, og de fleste var glade for at odderen var tilbage i naturen omkring Fole.

HJORTENE OMKRING FOLE

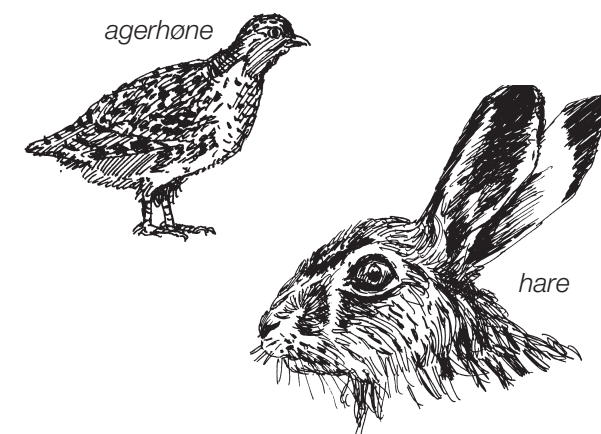
I skovene og på markerne omkring Fole Skolespor, kan du være heldig at støde på spor fra, og måske endda se, både rådyr, kronvildt og dåhjort.

Rådyr og kronvildt er udbredt i det meste af landet. Dådyrene er sjældne i store dele af landet, og også fredet i store dele af landet.

Dådyrene har vi mange af i Fole, og sydpå mod grænsen. De har de karakteristiske bambi-pletter også når de er voksne, og skovle på deres gevir.

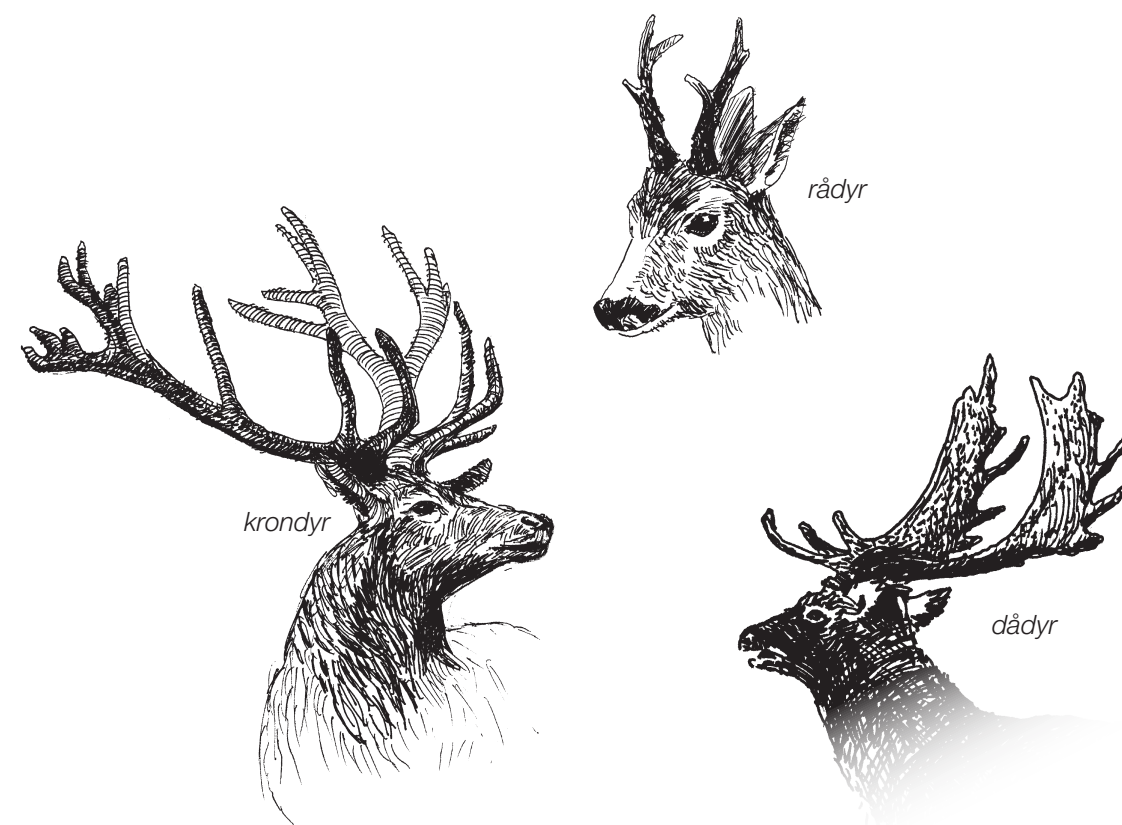
Kronvildtet er det største vildt vi har i Danmark. Rådyrene er et af vores randdyr, der elsker at leve i kanterne mellem skov og eng.

Ofte kommer vildtet frem tidlig morgen eller i skumringen.

HOLD ØJE PÅ DIN TUR

Du kan også være heldig at støde på harrer, pindsvin, agerhøns, fasaner og egern på din tur på sporet. Dyrelivet på ruten er mangfoldigt og alsidigt. Selvom dyrene du ser ikke alle er fredede er det sjovt at opleve naturen helt tæt på, på egen hånd.

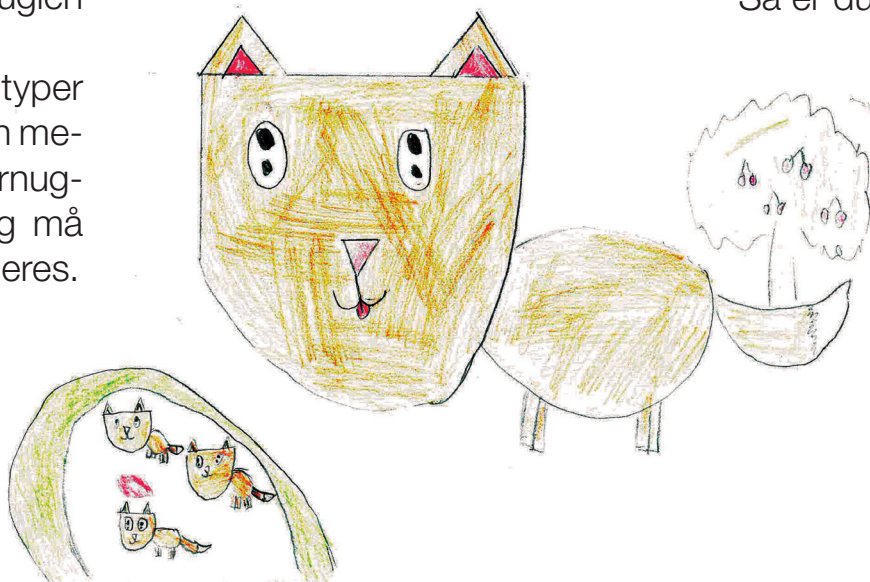
UGLEN - NATTENS FLYVENDE KONGE

Uglen kan man kun høre om natten fordi den er et natdyr. Et natdyr er et dyr eller en fugl der kun kommer ud om natten.

Hvis du går ud i en skov eller på en mark kan du være heldig at se uglegylp! Uglegylp er faktisk ret spændende at nærstudere, fordi når uglen spiser en mus eller en rotte, så æder den dyret helt.

Efter et par dage gylper uglen musen/rottens skind og knogler op, og man kan finde klumperne af gylp under det træ hvor uglen har siddet.

Der findes flere forskellige typer ugler her i Fole, heriblandt en meget sjælden ugle, nemlig hornuglen. Hornuglen er fredet og må derfor ikke skydes eller generes.

RÆVEN

Ræven er et natdyr der bor i huler under jorden.

Du kan være heldig at se ræven i skoven og ved store sandbakker. Ræven lever primært af mus og andre smådyr.

Du kan kende ræven på dens rødbrune farve, og så har de fleste ræve en hvid spids på deres halen og på deres poter. Ræven minder faktisk lidt om en mindre hund, den er nemlig ikke særlig stor.

Når ræven får unger, gemmer den dem nede i dens hule. Hvis den føler sig truet flytter den straks til en hule længere væk.

Er du heldig kan du tidligt om morgenen eller i skumringen høre ræven kalde. Den kalder på sin mage eller på sine unger, for at fortælle hvor den er, og hvor den er på vej hen.

FLAGERMUSEN

Flagermusen er et pattedyr og er natteaktiv. Den sover om dagen i grotter eller træer og om natten jager den i naturen. Når flagermusen sover, hænger den med hovedet nedad. Den bruger sine klør til at holde sig fast så den ikke falder ned.

Flagermusen er et meget lille dyr og lever i store flokke. Den er svær at få øje på, fordi den er sort eller brun. Flagermusen har rigtig store ører og hører rigtig godt. Alle danske flagermus er fredede.

En leg med flagermusen

Der er faktisk også en sjov leg du kan lege med dine venner og flagermusen. Find en lille rund sten, vikl lidt toiletpapir rundt om og luk den af så den har en lille hale. Om aftenen kaster du stenen op i luften, mens en hjælper kører neglen stille ned over tænderne på en kam.

Flagermusen tror du er en oldenborre, dens yndlingsmad, og vil dykke ned efter din sten.

Så er du måske heldig at se en flagermus!

DUFTEN NÅR DUGGEN FALDER

Naturen har mange dufte og menneskets lugtesans forbedres i fugtig luft. Det blandt andet derfor at skoven dufter, og at dufte virker mere intense om morgenen og om aftenen, særligt i sommerhalvåret.

Når temperaturen falder om aftenen og natten, falder der dug som kan ses på planter og andre glatte overflader under åben himmel.

Skovsnegle og insekter trives med fugt, fordi det modvirker udtørring. Det er bare lidt irriterende at når sneglene kravler i stort tal ud på fortovet og på jorden i skoven!

Prøv at gå ud og dufte til naturen om morgenen, det er en rigtig god start på skole/arbejdsdagen!

SPOR FRA UGLEN

Uglens gylp indeholder musehår og museknogler, den æder nemlig mus, men kan ikke fordøje hår og knogler. Den gylper for det meste om natten fordi det er der den er vågen, men nogen gange er den også vågen om dagen. Uglen er en af de dyr der ser bedst i mørke. Uglen lever i næsten alle lande men ikke på Sydpolen. En ugle kan veje op til 4,2 kg og den mindste ugleart der er blevet vejlet, vejede 41 gram.

LORT

Lort er noget alle mennesker og dyr laver. Nogle dyr laver store lorte andre dyr laver små lorte. Nogle dyr laver lort der ligner kugler og andre laver klatter, som f.eks. kokasser. Man laver lort fordi det man spiser skal også ud igen. Du kan kigge efter lort i naturen, du kan måske endda kende forskel på de forskellige dyrs lort, og på den måde vil du få en god ide om, hvilke dyr der lever i området.

SLANGEHAM

En slangeham er noget slanger har på sin krop, det er faktisk deres brugte skind. Når slangen vokser skifter den ham, men slangen har altid et ekstra skind inde bagved. Slangen skifter ham 4-8 gange om året, afhængigt af temperaturen, hvor meget foder de får og hvor aktive de er. De unge slanger på 1 år skifter hurtigere ham en dem der er 5 år.

AFTRYK

Der er mulighed for at finde spor af mange dyr i denne skov.

Man kan for eksempel finde spor af bæveren. Bæveren er Europas største gnaver.

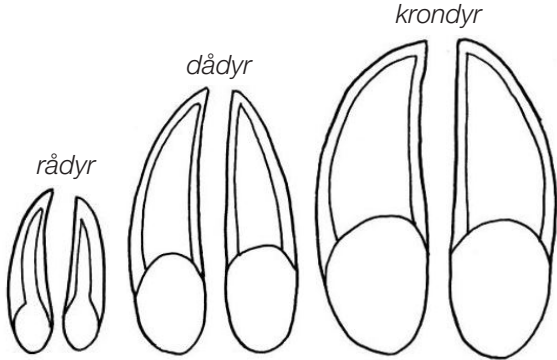
en bæver har gnavet i træer

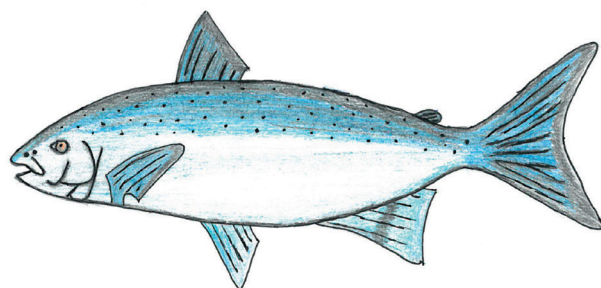
Rådyr- dådyr og krondyrspor skelnes bedst på størrelsen, da de ligner hinanden en del i formen. Rådyret spor er de mindste af dem alle og hannen og hunnes spor er ca. lige store. For rådyr og dådyr er der forskel i størrelse på spor fra hun og han.

Fælles for handyrene råbuk, dåhjort og kronhjort, er at de om foråret afstøder deres opsats/gevir af og så kan man være heldig at finde det på jorden.

Om sommeren vokser geviret ud igen beklædt med noget man kalder bast (blødt hud) som dækker opsatsen/geviret. Det slipper de af med om efteråret når det nye gevir er vokset færdig.

De gnider og skraber basten af på små træer og buske, det kaldes at de "fejer". Disse spor kan du se i skoven om efteråret. Prøv at kigge efter små træer og buske med mange skader på.

	Rådyr	Klovafttryk af hunnen (råen)	Klovafttryk af hannen (råbukken)
		Længde: 4,5 cm	Længde: 4,5 cm
		Bredde: 3 cm	Bredde: 3 cm
	Dådyr	Klovafttryk af hunnen (dåen)	Klovafttryk af hannen (dåhjorten)
		Længde: 5 - 6 cm	Længde: 8 cm
		Bredde: 4 - 5 cm	Bredde: 5 cm
	Krondyr	Klovafttryk af hunnen (hinden)	Klovafttryk af hannen (kronhjorten)
		Længde: 6 - 7 cm	Længde: 8 - 9 cm
		Bredde: 4 - 5 cm	Bredde: 6 - 7 cm

LAKSEN

Laksen yngler i nogle af de midt- og vestjyske åer, men er på den danske rødliste over sårbare arter. Laksen svømmer i havet og helt op til Østgrønland og så kommer den tilbage i vores åer, bække og vandløb og her er størst chance for at fange en men der er dog grænser for hvor mange der må fanges.

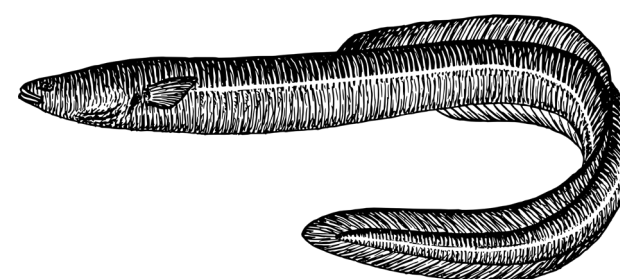
SNÆBLEN

Snæblen minder lidt om en ørred og har cirka samme størrelse. Den er meget sjælden og betragtes som akut truet og er derfor totalfredet. Skulle man komme til at fange en, skal den udsættes igen med den samme.

Snæblens fjender er rovfisk som f. eks. gedden.

Den gyder i perioden november-december, hvor den lægger op til 30000 æg pr. kg. fisk

Dens levetid er max 10 år og den kan veje op til 5 kg.

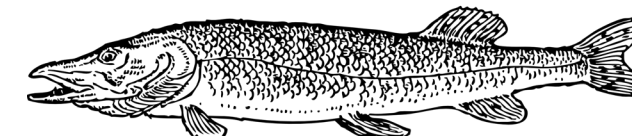
ÅLEN

Ålen er ligesom snæblen en truet dyr, men den må man dog godt tage med hjem da de ikke er akut truet.

Ålen ligner en slange og lever mest under vand. Den æder insekter og orme og snegle, og kan bevæge sig over landjorden ved at sno sig gennem våde enge. Den kan optage ilt fra luften pga. sine specielle gæller, hvilket sætter den i stand til at overleve længe oppe af vandet, hvis der bare er fugtigt.

Ålen starter sit liv i et æg i Sargassohavet, meget langt væk fra Danmark. Ægget udvikler sig til en lille gennemsigtig ålelarve (kaldet glasål). Sidenhen bliver den til en guldål og til en blankål og til sidst er den en fuldvokset ål.

Ålen betragtes af mange som en delikatesse.

GEDDEN

Gedden er en næsten altædende rovfisk den kan endda finde på at spise sine egne venner, så den er en rimelig nederen ven. Gedden spiser også aborrer, ællinger, vandrotter, frøer og skaller. Gedden er en grå, grøn og gul fisk.

Geddens eneste egentlige fjender er odderen og gedder større end den selv.

Den største gedde der er fanget i Danmark (og Skandinavien) vejede 26,5 kg og halvanden meter lang. Den blev fanget i Grarup sø i Sønderjylland. Gedder spiser ikke mennesker, men den har en masse skarpe tænder, så pas på dem hvis du har fanget en gedde.